

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA PSIXOLOG XIZMATNI TASHKIL ETISHNING SHART-SHAROITLARI.

Ashurova Hilola Nuraliyevna

TerDPI Maktabgacha ta'lim psixologiyasi va pedagogikasi yo'nalishi talabasi.

Annotasiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida ta'limning birinchi bosqichi maktabgacha ta'limni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor vazifalaridan ekanligi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmatni yo'lga qo'yish va bu sohani yanada rivojlantirish uchun ko'pgina imkoniyatlaryaratilayotganligi haqida. Bolalarni MTM sharoitida adaptatsiyalashuv jarayonining samarali kechishida ota-ona va oilada olib boriladigan jarayonning tashkillashtirilishida psixologik yordamning zamonaviy usullari haqida ma'lumot berilgan. MTTda psixologning tutgan o'rnini, vazifalari, amaliyotchi psixologning faoliyati, bolalar bilan faoliyat olib borishi haqida yoritilgan.

Kalit so'z: psixolog, psixoprofilaktika, psixokorreksiya, psixodiagnostika, psixologik maslahat, psixologik yordam, bolalar psixologiyasi, shaxsiy yondashuv.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmatni tashkil etishning zamonaviy usullari, bolalar psixologiyasini yanada rivojlantirish uchun ko'pgina imkoniyatlarni yaratadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmatni tashkil etishning zamonaviy usullarini ko'rib chiqamiz. Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar bilan ishlash jarayonida katta o'zgarishlar amalga oshirilmoqda. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning vaqtini mazmunli o'tkazishni ta'minlashdan tashqari ularning psixologik holati, katta bo'lish jarayonlarida tashqi ta'sirlarga reaksiyasini o'rganib ular bilan ishlaydigan malakali psixolog mutaxassislar ishlamoqda.

O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizmini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi 2019-yil 10-maydagi PQ-4312/3106-sonli qarori maktabgacha ta'lim tizmini rivojlantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi. Ushbu xujjatlarning barchasi maktabgacha ta'lim tizmini tubdan isloh qilish, ularni zamonaviy texnik baza bilan, malakali pedagoglar bilan ta'minlash vazifalari belgilab berilgan buning uchun albatta maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sog'lom psixologik muhitni ta'minlash, psixologik xizmat sohasini yo'lga qo'yishni takomillashtirish muhim hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik yordam tizimi bolalar, ota-onalar va tarbiyachilar uchun rivojlanish, ta'lim-tarbiya, moslashuv, har bir o'tish yosh davri bo'yicha o'z vaqtida malakali maslahat, uslubiy, psixodiagnostik

va psixokorreksion yordam berishi aniq. Bunda maktabgacha ta'lim tashkilotlari psixologi quyidagi yo'nalishlar asosida ish olib borsalar natija beradi.

1. Psixologik ma'rifat.
2. Psixologik profilaktika.
3. Psixologik diagnostika.
4. Psixokorreksiya.
5. Psixologik maslahat.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmatni tashkil etishning asosiy maqsadi bolalarning shaxsiy rivojlanishini ta'minlash, ularning ijtimoiy muhitga moslashuvini yaxshilash va ularning psixologik salomatligini saqlashdir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmatni tashkil etishning zamonaviy usullarini ko'rib chiqar ekanmiz, albatta jarayonning borishi shu sohaning yetuk mutaxassislari bilan nazorat ostida qilinishi kerak bo'ladi.

1. Psixologik tashviqot
2. Psixologik profilaktika
3. Psixologik maslahat
4. Psixologik-pedagogik konsilium
5. Diagnostik-korreksion ishlar

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmatni ko'rsatishning zamonaviy usullari quyidagilardan iborat: Psixologik profilaktika, o'quvchilarning muammolari bilan shug'ullanish va ularni oldini olish uchun zarur bo'lgan ishlar. Bu jarayon o'quvchilarning muammolari bilan shug'ullanish va ularni oldini olishga yordam beradi

Psixologik maslahat, tarbiyachilarga va ularning oilalariga psixologik maslahat berish uchun zarur bo'lgan ishlar. Bu jarayon ota-onalarga va pedagoglarga bolalar bilan ishlashda kerak bo'ladigan psixologik bilim va ko'nikmalarni beradi.

Psixologik-pedagogik konsilium, pedagogik jamoada sog'lom psixologik muhitni yaratish va qo'llab-quvatlash jamoa a'zolarining hissiy-emotsional holatlari, shaxslararo munosabatlar va ziddiyatli xatti-harakatlarni korreksiyalash, ularning psixologik madaniyatini yuksaltirish.

Diagnostik-korreksion ishlar, o'quvchilarning aqliy va jismoniy rivojlanishini ta'minlash uchun zarur bo'lgan ishlar. Bu jarayon o'quvchilarning aqliy va jismoniy rivojlanishini ta'minlashga yordam beradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmatni tashkil etishi quyidagi prinsiplarga asoslanadi:

1. Psixologik xizmat tashkil etishning maqsadi va vazifalarini belgilash: Bu,

bolalar uchun qanday yordam ko'rsatish kerakligini aniqlash uchun muhimdir. Misol uchun, bolalar uchun ijtimoiy ko'nikmalar yoki o'zaro munosabatlar bo'yicha ko'nikmalar rivojlanishi mumkin.

2. Bolalar psixologiyasining xususiyatlarini hisobga olish: Psixologik xizmatlar bolalarning yoshiga, jismoniy va psixologik rivojlanishining darajasiga mos kelishi kerak.

3. Shaxsiy yondashuv: Har bir bola bilan ishlashda uning shaxsiy xususiyatlarini, qobiliyatlarini va ehtiyojlarini hisobga olish kerak.

4. Oila bilan hamkorlik: Oila a'zolari bilan ishlash, ularni tarbiyalovchi jarayonda faol qatnashuvchilar sifatida o'rganish.

5. Jamoa ishi: Maktabgacha ta'lim muassasasidagi barcha xodimlar bilan hamkorlikda ishlash.

6. Taqiqot va monitoring : Psixologik xizmatning samaradorligini baholash uchun taqiqot va monitoring amalga oshirilishi kerak. Bu, xizmatning samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Bu prinsiplar asosida, psixologik xizmatni tashkil etishning natjalari bo'ladi. Shu bilan bir qatorda individual va guruhda mashg'ulotlar o'tkazish, psixologik ko'nikmalarni rivojlantirish uchun o'yinlar va mashg'ulotlar tashkil etish, oila a'zolari bilan ishlash va ularni psixologik masalalarda ko'rsatma berish. Bu yordamchi usullar yordamida, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar uchun mukammal va samarali psixologik xizmat tashkil etish mumkin.

Maslahat berish ishlari tarbiyachi-pedagoglar, bolalar, ota-onalar uchun olib boriladi. Maslahat berish ishlari individual va guruh bo'lishi mumkin. Amaliyotchi psixologlar ish tajribasini umumlashtirish shuni ko'rsatadiki, tarbiyachi-pedagoglar ko'pincha psixologga quyidagi muammolar bo'yicha murojaat qiladilar: mashg'ulotlar bo'yicha bolalarning o'zlashtirishdagi qiyinchiliklari, bolalarning o'rganishni xohlamasligi va istamasligi, guruhda nizoli vaziyatlar, shaxsiy pedagogik ta'sirning natija bermasligi, har xil yoshdagi bolalarning tengdoshlari oila muloqati va bolalar jamoasining shakllanishi, kasbiy malakalarini oshirish yo'llari bolalarning qobiliyatlari, layoqatlari, qiziqishlarini aniqlash va rivojlantirish yo'llari bo'yicha ishlarini olib boriladi.

Xulosa qilib shuni aytishim mumkinki Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmatni tashkil etishning zamonaviy usullari orqali maktabgacha yoshdagi bolalarning ta'lim-tarbiya olish jarayonidagi moslashuvini yengillashtirish va sifatni oshirishga erishish mumkin. Shu bilan birga maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya beruvchi shaxslar ya'ni pedagoglarning bolalar, ularning ota-onalari va psixolog bilan birgalikdagi hamkorlik ishlarini tashkil etishda samarali usullar keltirib o'tilgan. Maktabgacha

ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmatni sifatli yo'lga qo'yish uchun albatta yuqorida keltirib o'tilgan usullardan foydalanish samarali natija beradi. Psixologik xizmat ko'rsatishni pedagog xodimlarning o'zlari ham kuzatuv ostida har bir bola bilan individual ravishda olib borishlari ularning o'z sohalariga yanayam ma'suliyat bilan yondashuvlarini ta'minlab berishi aniq.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Umumiy o'rta maxsus ta'lim muassasalarida psixologik xizmat faoliyatini tashkil etish to'g'risidagi Nizom. 2019-yil, 12-iyul.
2. Nishonova Z.T., Alimova G.K. Bolalar psixologiyasi va psixodiagnostikasi. - T.: TDPU, 2017.
3. G'oziyev E. Pedagogik psixologiya asoslari. - T.: O'qituvchi, 2000 y.
4. Akimova M.K., K.M.Gurevich. Psixologicheskaya diagnostika. -Moskva, 2005
5. Karimova, M. (2023). QIZLARING MUHABBAT BORASIDAGI TASAVVURLARINING OILA MUSTAHKAMLIGIGA TA'SIRI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 3(2).
6. Karimova, M. (2023). O'zbek oilalarida qizlarni oilaviy hayot haqidagi tasavvurlarining ijtimoiy-psixologik jihatlari. Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика докторанти.

